

H A E C S V N T Q V A E I N H I S C E
C O M M E N T A R I I S
D E P R A E S U M P T I O N I B V S , C O N F E C T V R I S .

Signis, & indicijs D Iacobi Menochij habentur.

PRIMVS liber continet centum iuris Quaestiones.
Secundus nonaginta septem Praesumptionum casus, qui circa iudicia versantur, comprehendit.
Tertius habet centum & quinquaginta duos Praesumptionum casus, qui versantur circa contractus.

Quartus duo, & ducentos Praesumptionum, & coniecturarum casus, qui circa ultimas morientium voluntates versantur.
Quintus alios quadraginta nouem huiusmodi casus, circa maleficia, & delicta.
Sextus vero & vltimus itidem centum Praesumptionum casus, ijque Miscellaneorum iuris completur.

Ad beneuolum Lectorem

Πρόσθεται ad Librum,

EXI nec lateas libelle felix,
Lucem quid refugis? nitente Sole.
Clarior, parat aureis per astra.
Pennis te uehere, orbe personante.
Terrarum, modò fama. Te Vlpianus,
Paulus, Scauola, te colunt sereno
Ex Caelo, melius peritusque
Legum enigmata, iuris atque nodos
Soluentem, quibus optime docendo
Sic MENOCHIVS inter fulget omnes,
Praestans omnibus eruditione,
Cui splendere datum toga forensi
Digno at tollere dignitate sacros
Fasces. ergo dum latere cessa,
Exi fronte hilari, libelle felix.

Iam Nova, quae magno prompti monumenta labore
MENOCHIVS, nullo carmine laudis egent.
Nota tibi priorem, magnam vagata per orbem
Fama viri quous n. n. moritura modo.
Non mirum, quod se talem vel magna merentem,
O ter felici praeiit ingenio.
Dexteritas iuris pandens n. ysteria, quae sit,
Huius in excelsis claruit eloquio.
Per legum placita, & per scita oracula patrum
Incedens, quae non numerata magna dedit?
Scauola cum Paulo testis, vel Papinianus
Ipse sit, aeterno sunt numeranda loco.
Atque ea nunc cui corrodet nulla vetustas,
Ad freta dum voluet Nilus & Ister, aquas.
Flumina dum pisces, vertet dum sidera caelum
Post urnam & cineres, ipse superstes erit
At faxint superi, multos hic vivat in annos
MENOCHIVS, ausus, spes bona & alma meis.

Ioachim Haunold cognomento Schultes Niff. Silesius.

I N D E X
Q V A E S T I O N V M , Q V I B V S
L I B E R H I C P R I M V S
I N S C R I B I T V R .

- 1 **P**robationis artificialis quae species sint, breuis, dilucida tamen explanatio.
- 2 De probatione artificiali, quam praesumptionem appellant, multiplex multorum diuisio.
- 3 Praesumptio iuris, & de iure, quae & quomodo necessaria dicatur, quantumque cum ea conueniat.
- 4 Praesumptio iuris quae, & quomodo ab alijs appelletur verosimilis.
- 5 Praesumptio hominis quae sit, & quomodo a praesumptione iuris differat.
- 6 Praesumptionem constare argumentis, signis & exemplis, & quae sint illa.
- 7 Praesumptio, indicium, coniectura, signum, suspicio, adminiculum quantum inter se differant.
- 8 Praesumptio, quomodo & in quibus differat a fictione.
- 9 Praesumptio, quomodo & quando cum fictione possit concurrere.
- 10 Praesumptio quibus verbis significetur, & quibus fictio.
- 11 Praesumptio, an sit quid iuris vel facti.
- 12 Praesumptiones circa rem & animum, quomodo versare dicantur.
- 13 Praesumptiones e quibus ducantur sedibus, varia commemorantur opiniones.
- 14 Praesumptionem versari circa decem praedicamenta, & quomodo id intelligendum.
- 15 Praesumptio & coniectura, quomodo a persona qualitate ducatur.
- 16 Praesumptio ex quibus animi affectibus colligatur, & ducatur.
- 17 Praesumptio quomodo ducatur a causa, & quae dicatur causa, & quotuplex.
- 18 Praesumptionem sumi ex consuetudine, coniunctione, & alijs causis.
- 19 Praesumptio a facto, quomodo sumatur, animumque ex facto cognosci.
- 20 Praesumptio ex actibus voluntarijs, quomodo, & quando ducatur.
- 21 Actus ex quibus praesumptiones colliguntur, an debeant esse perfecti.
- 22 Praesumptio quomodo ducatur, aut colligatur a verbis.
- 23 Praesumptio, & coniectura, quando & quomodo sumatur ex non factis, vel ex non dictis, explanatio breuis, & facilis, multis illustrata exemplis.
- 24 Praesumptio quomodo ducatur de tempore ad tempus.
- 25 Temporis, vel loci diuersitas, quomodo vitiet praesumptiones ex eis ortas.
- 26 Praesumptio quando, & quibus casibus proprietati sermonis praeualeat.
- 27 Praesumptio an interpretatio dici debeat.
- 28 Quis sit seruandus ordo in colligendis, atque ducendis praesumptionibus ex hominis dispositione.
- 29 Praesumptio quae dicatur altera firmior & validior.
- 30 Praesumptio una quando tollat, & diluat alteram.
- 31 Praesumptio quomodo & quando probatione contraria tollatur.
- 32 Praesumptio an potentior sit & firmior, semiplena probatione.
- 33 Praesumptio quando onus probandi, in aduersarium transferat.
- 34 Praesumptionem operari, ut rigori praeratur aequitas.
- 35 Praesumptio quando & quomodo operetur, ut ei pro quo ipsa existit, litis expensae praestentur.
- 36 Praesumptio, quando & quomodo proprie probatio dici possit.
- 37 Praesumptio an dicatur vera & propria probatio, quando in vim conditionis probatio requiritur.
- 38 Praesumptio an dicatur vera, & proprie probatio, quando cum aliquo adiuncto probationis fit mentio.
- 39 Praesumptio vel vera probatio an illa esse dicatur, quae ex diuersis speciebus probationum, seu ex multis praesumptionibus oritur.
- 40 Praesumptiones plures, quando & quomodo iungi simul possint, ad faciendam plenam, & perfectam probationem.
- 41 Probationes duae imperfectae, quae praesumptionem tantum faciunt, an possint simul iungi, ad constituendam plenam, & perfectam probationem.
- 42 Praesumptio quomodo & quando probationem dubiam adiuuare possit.
- 43 Praesumptiones plures, vel diuersae quando ex eodem facto inter se conuenientes, ad eundem effectum colligi possint.
- 44 Praesumptio an pendeat a iudicis arbitrio.
- 45 Expressum an illud esse dicatur, quod ex praesumptionibus constat.
- 46 Praesumptio iuris, an dici debeat dispositio legis, vel hominis.
- 47 Dispositum in casu vero, quando & quomodo habeat locum in casu praesumptio.
- 48 Praesumptio iuris & de iure, vel iuris tantum, vel hominis, an semper allegari debeat.
- 49 Praesumptio utrum expressè vel tacite allegari debeat.
- 50 Praesumptio quo tempore in iudicio sit alleganda.
- 51 Praesumptiones, coniecturae & indicia, sine facta & dicta, ex quibus illa oriuntur, quomodo & quot testibus probari debeant.
- 52 Praesumptionis allegationem, quae actor, vel reus praetermisit, utrum ex officio suo iudex supplere vel possit, vel debeat.
- 53 Praesumptio utrum sufficiat, ut secundum eam libellus actoris concludat.
- 54 Praesumptio libello repugnans, an libellum impediatur.
- 55 Praesumptio repugnans an impediatur exceptionem.
- 56 Positiones an per praesumptiones concludere possint.
- 57 Praesumptio quando possit extendi.
- 58 Praesumptionibus multa probari posse, quae testibus, vel documentis nequeant, declaratur exemplis.
- 59 Praesumptio persona indeterminata, an aliquid operetur.
- 60 Praesumptionem iuris & de iure, non admittere probationem in contrarium.
- 61 Praesumptionem iuris, & de iure, non admittere probationem contrariam, confessione eius cui fauet ipsa praesumptio.
- 62 Confessio quae admittitur aduersus praesumptionem iuris, & de iure, quando possit probari testibus.
- 63 Praesumptio iuris, & de iure, an admittat contrariam probationem testimonio quinque testium.
- 64 Praesumptio iuris & de iure an admittat probationem contrariam, testimonio duorum testium summae fidei.
- 65 Praesumptionem iuris, & de iure, admittere probationem contrariam, per indirectum.
- 66 Scripturam qua probari poterat aduersus praesumptionem iuris, & de iure, si deperdita est, probari posse testibus.

Index Præsumpt. seu Argum.

- 67 Notarium contra præsumptionem iuris, & de iure admitteri.
- 68 Probatio admissa aduersus præsumptionem iuris, & de iure, parte non opponente, an prosit.
- 69 Probationes aduersus præsumptionem iuris, & de iure, quo tempore debeant admitti.
- 70 Restitutionem in integrum admitti aduersus præsumptionem iuris, & de iure.
- 71 Restitutio in integrum, quæ admittitur aduersus præsumptionem iuris, & de iure infra quod tempus concedatur.
- 72 Restitutio quæ aduersus præsumptionem iuris, & de iure admittitur coram quo iudice peti debeat.
- 73 Restitutio in integrum aduersus præsumptionem iuris, & de iure quando petitur, utrum requiratur noua instantia iudicij.
- 74 Præsumptionem fraudis, petentis se in integrum restitui, aduersus præsumptionem iuris, & de iure, non impedire executionem.
- 75 Protestationis contraria probatio, an admittatur aduersus præsumptionem iuris, ac citam iuris, & de iure.
- 76 Præsumptionem iuris, & de iure, impedire appellationem.
- 77 Præsumptio, quæ tollatur iuramento eius, cui præsumptio aduersatur.
- 78 Præsumptio cessante, legem non cessare, super qua præsumptio fundata est.
- 79 Denunciatio Evangelica, quando aduersus præsumptionem admittatur.
- 80 Præsumptio quando, & quomodo in foro conscientie debeat obseruari.
- 81 Præsumptio quæ, & quando efficiat, ut deferri possit iuramentum liti decisum.
- 82 Præsumptio quæ sufficiat, ut deferri possit iuramentum in supplementum probationis.
- 83 Præsumptio quæ, & quando impediatur deferri iuramentum supplementum aduersario, qui plenè, vel semiplenè probauit.
- 84 Præsumptionibus duabus concurrentibus, an tertia quæ alioquin necessaria est, possit suppleri iuramento.
- 85 Præsumptio an operetur, ut is contra quem extat, debeat de calumnia iurare.
- 86 Præsumptio, an ita adiuuare possit testes singulares, ut probent.
- 87 Præsumptio leuis, seu qualis qualis, an semiplenam probationem faciat, vel alias coadiuuat.
- 88 Præsumptio ad inquirendum, qualis esse debeat.
- 89 Præsumptio qualis esse debeat, ut questionibus sit, & tormentus locus.
- 90 Præsumptiones ad questiones, & tormenta, an diluantur confessione offensi.
- 91 Præsumptiones ad tormenta sufficientes, quot debeant testibus probari.
- 92 Iudex quid agere debeat, quando accusatus, vel inquisitus ob indicia, & præsumptiones condemnari potest saltem pena arbitraria, vel quando potest torqueri pro veritate eruenda.
- 93 Præsumptiones, & indicia quando extant contra accusatum, & inquisitum, negantem in tortura se deliquisse, absolutum utrum is debeat, vel relinquere causa indecisa.
- 94 Sententia quibus ex præsumptionibus ferri debeat, & possit.
- 95 Sententia lata ex præsumptionibus an transeat in iudicium.
- 96 Sententia lata ex præsumptionibus, an debeat exequi.
- 97 Pœna ordinaria, an possit puniri, de delicto conuictus, præsumptionibus, & coniecturis.
- 98 Præsumptio conuicta testi fide digno, an & quando sufficiat ad condemnationem pœne ordinariæ.
- 99 Præsumptio, coniectura suspicio, & indicium falsi, quid, & quantum operetur in ipsa causa falsi.
- 100 Præsumptiones, & suspensiones, quid & quantum operentur in crimine heresis.

Elenchus Præsumptionum Libri Secundi.

- 1 Leges generales, præsumi iuste, & sanctè conditas, & promulgatas. Et quid de legibus municipalibus, & consuetudinibus.
- 2 Leges, & statuta, an vsu recepta, & obseruari præsumantur, & ibidem leges non receptas minime ligare.
- 3 Leges editas, & promulgatas, præsumi ab omnibus cognitæ, & aliq̄e egregie declarationes.
- 4 Leges præsumi esse de precepto, non autem de consilio.
- 5 Lex an lata præsumatur, ut etiam liget filios, & heredes principis.
- 6 Iuris, vel iuris communis mentione facta in rescripto, statuto, vel aliqua dispositione, de quo iure sensisse præsumatur, atque intelligatur.
- 7 Dicta, & disposita in vna parte legis communis, vel municipalis, an & quando præsumatur repetita in alia parte.
- 8 Consuetudo, & stylus, an & quando præsumantur, & quomodo probentur.
- 9 Rescripta Principum præsumi concessa, ut iuri, & equitati conuenit.
- 10 Quædo Princeps præsumatur iustus de causis aliquid fecisse, vel concessisse.
- 11 Præsumptionem, quando faciat Principis assertio, dilucidè explicatur.
- 12 Quando præsumatur Princeps, vel concessisse, vel rescripisse secundum ius commune, vel secundum ius speciale.
- 13 Rescriptum an, & quando motu proprio Principis, vel ad postulationem partis concessum præsumatur.
- 14 Iurisdictionem ordinariam non præsumi, & quibus illa probationibus probari possit.
- 15 Iurisdictionem delegatam non præsumi, etiam in viro excelso, & inibi quo ordine, & modo, iurisdictione hæc probetur.
- 16 Iurisdictione concessa, an ordinaria, vel delegata in dubio præsumatur.
- 17 Qua iurisdictione vsus præsumitur is, qui secundum ordinariam, & secundum delegatam cognoscere, & diffinire causam potest.
- 18 Iurisdictionem vni, vel duobus concessam, aliquando cumlatiue, aliquando priuatiue concessam præsumi, distinctione multorum casuum dilucidè explicatur.
- 19 Iurisdictionem iudicis, quando prorogasse actorem, vel reum conuentum præsumatur.
- 20 Iurisdictionem quando Princeps præsumatur contulisse, & habilem reddidisse, quem ad magistratum promouit.
- 21 Iurisdictione, vel imperio alicui à Principe delegato quando eius industria electa præsumatur, ut is alteri subdelegare minime possit.
- 22 In ius uocationem, quam citationem nostri appellat, iure non præsumi.
- 23 Citationem præsumi factam ad partis instantiam, diligenti disputatione demonstratur.
- 24 Citatio facta, an præsumatur commissione, & mandato magistratus, vel iudicis.
- 25 Nuncium citasse, sicut à iudice habuit in mandatis, an præsumatur.
- 26 Citatus ad domum, an præsumatur perquisitus à nuncio, qui personaliter citare debuit si inuentus ille fuisset, alioqui ad domum.
- 27 Citari virum posse in edibus uxoris, cum ibi habitare præsumatur.
- 28 Libello in actione personali proposito, præsumi omne ius actori competens deductum.
- 29 Responsiones libelli factas, præsumi eo modo factas, quo proposta fuit interrogatio, & inibi, de alijs aliarum interrogationum responsionibus.

Litis

D. Jacobi Menochij.

- 30 Litis contestanda animum præsumi, & quando id contingat.
- 31 Litis contestatione facta, bona fidei possessorum, præsumi mala fide possidere.
- 32 Comparentis in iudicio habitas, an & quando præsumatur.
- 33 Mandatum an & quando præsumatur, tam quoad actus iudiciales, quam extraiudiciales.
- 34 Procurator an præsumatur ille, qui crediti instrumenta exhibet.
- 35 Nominatum in instrumento, præsumi illum talem, sicuti nominatus est, & si remotis ex regionibus uenerit.
- 36 Procurator quando reuocatus præsumatur.
- 37 Procurator an de causa instructus esse præsumatur.
- 38 Procurator quando constitutus ita præsumatur, ut alterum sui loco substituere non possit.
- 39 Ratificatio actorum, quando subsequuta præsumatur.
- 40 Libellum præsumi aptè & ritè conceptum, declaratur.
- 41 Fraudem præsumi aduersus actorem contraria in libello proponentem.
- 42 Reus conuentus, an fraude præsumatur proponere contrarias exceptiones.
- 43 Positionibus varie respondentem, fraude præsumi respondere.
- 44 Instrumentum magnam pro se habere præsumptionem.
- 45 Instrumentum producens, præsumitur fateri, & approbare, vera esse que scripta in eo sunt.
- 46 Quando, ac quomodo opponens exceptionem aliquam, dictis, vel factis sui aduersarij, in iudicio ea fateri præsumatur.
- 47 Probationibus incontinenti oblati malitiæ & calumnie præsumptionem id diluere.
- 48 Exceptionibus à statuto reiectis, quæ præsumantur non reiecta, sed admissa.
- 49 Tempus certum in iudicio deductum, an & quando præsumatur.
- 50 Aetatem vel maiorem, vel minorem quis probare debet, multorum opinionibus consutatis explicatur.
- 51 Aetatem hominis præsumptionibus & coniecturis interdum probari, & ex quibus hæc præsumptiones aliæque probationes ducantur.
- 52 Defensum in iudicio reum conuentum, præsumi à sanguine conuinctis, & consanguinitatis affectu.
- 53 Testimonium fratris pro fratre reijci ob affectionem, quam lex præsumit in fratre erga fratrem.
- 54 Testes ad æternam rei memoriam, quando examinari possunt, & quando in fraudem examinati ab actore præsumantur.
- 55 In testibus interdum præsumi vitia, quibus eorum fides debilitatur.
- 56 Testium interrogatione examinationeque alteri mandata, quid aliud commissum præsumatur.
- 57 Sigillum quando præsumitur, vel plenam fidem faciat tam publicis, quam priuatis in negocijs.
- 58 Sigillum scripturæ impressum, præsumi voluntate domini ipsius sigilli appositum.
- 59 Scripta in lapidibus, parietibus, & monumentis, quando præsumptionem, vel plenam probationem facere dicantur.
- 60 Iuramentum præsumptionem quam urgentem, & efficacem faciat.
- 61 Confessionem in scriptis factam, præsumi deliberate factam, & alia nonnulla satis egregia exposita, atque tractata.
- 62 Iudicij vim, quam calorem nostri appellant, plurimum posse, ad inducendum præsumptionem, aliquot exemplis expositum atque declaratum.
- 63 Conclusio in causa, quando reuocata præsumatur.
- 64 Exceptio opposita, quando præsumatur à iudice reiecta, per processum ad ulteriora.
- 65 Conclusio in causa, an facta præsumatur, quædo ad partium instantiam facta est citatio peremptoria.
- 66 Conclusio in causa, an præsumatur facta, intra debitum tempus.
- 67 Quæ ac quanta sit præsumptio, pro rectitudine iudicis, in gestis ab eo, tractatio luculenta.
- 68 Quando & quomodo, pro solemnitate actorum, & processus iudicis præsumatur.
- 69 Sententia an præsumatur lata contra presentem, vel contra absentem.
- 70 Sententiam latam contra absentem, præsumi ob eius contumaciam, non quia malam foueat causam, latam.
- 71 Opinio reuocata præsumatur, ut eam in ferenda sententia sequatur iudex.
- 72 Iudex in dubio aduersus fiscum, an & quando præsumptionem sumere, & iudicare debeat.
- 73 Sententia, ad cuius instantiam prolata præsumatur.
- 74 Sententia prolata presente domino, qui per procuratorem litigauit, quando præsumatur citatus ad audiendum proferri sententiam ipsam.
- 75 Decretum in alienationibus honorum Ecclesiæ, & minorum, in emancipatione, adoptione, ac his similibus iurisdictionis voluntariæ, ritè ac rectè interpositum, an & quando præsumatur.
- 76 Arbitrorum sententia seu lauda, quando ritè & rectè lata præsumantur.
- 77 Vtrum tanquam arbiter, vel tanquam arbitrator de causa compromissa cognouerit, laudumque tulerit is in quem fuit commissum.
- 78 Notarius quis, & quando præsumatur.
- 79 Notarius an & quando præsumatur iuste, & fideliter suum exercisse officium.
- 80 Instrumenti exemplationem, à notario solemniter factam præsumi.
- 81 Notarius quando præsumatur rogatus de eo instrumento, quod conscriptum ab eo apparet.
- 82 Diuini nominis inuocatio, an repetita præsumatur ab vno instrumento, in alijs subsequentibus.
- 83 Nomen summi Pontificis, Cesaris, vel alterius Principis, quod instrumentis à notario apponi solet, an præsumatur repetitum, ab vno instrumento in aliud.
- 84 Locus & loci locus, in quo confectum fuit documentum, an & quando præsumatur repetitum ab vno instrumento, in alijs deinde sine eis conscriptis.
- 85 Officium gerentem, præsumi rectè illud administrare.
- 86 Officiale effectum, præsumi dignum, aptum, atque idoneum.
- 87 Condemnatus iudicis sententia, quando præsumatur habuisse iustam litigandi causam.
- 88 Iudicem appellationis, condemnando appellantem victum in expensis, præsumi condemnasse etiam in expensis, prima instantiæ.
- 89 Victum in expensis non condemnatum, præsumi absolutum.
- 90 Quando magis pro reo, quam pro actore, & contra præsumatur, & interpretatio fieri debeat.
- 91 Iudicium subterfugiens, probationes occultans, quando malam fouere causam præsumatur, egregia tractatio.
- 92 Pignora à iudice assignata victori ob causam iudicati, præsumi pro toto ipso debito assignata.
- 93 Rem datam à reo debitore condemnato, creditor pro executione sententiæ præsumi loco pignoris, & non in solutum datam.
- 94 Sententiæ acquiescente condemnatum, quibus signis, & coniecturis apparere possit.
- 95 Appellatio an & quando præsumatur, intra debitum tempus interposita.
- 96 Appellationem non esse desertam, præsumi.

Libri Tertij Præsumptionum capita.

- 1 Matrimonium quibus præsumptionibus & coniecturis contractum præsumatur.
- 2 Matrimonium an præsumatur contractum anuli traditione vel inmissione vel gestatione.
- 3 Matrimonium, vel sponsalia, quibus verbis contractum præsumatur.

† 4 Matri-